

Брик Роман Степанович,
кандидат педагогічних наук,
доцент, в.о. завідувача кафедри
менеджменту і методології освіти
ТОКІППО

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

За останні роки значно зріс загальний інформаційний потік у світі. Нові освітні стандарти будуть ґрунтуватися на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя». У цих Рекомендаціях визначено 8 груп компетентностей. Концепцією «Нова українська школа» визначено 10 груп компетентностей, серед яких виділяють інформаційно-цифрову. Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці [6]. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [6]. Організація нового освітнього середовища потребує широкого використання нових ІТтехнологій. Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси [6]. Ефективність управління закладом освіти значною мірою визначається професійною кваліфікацією, управлінською та інформаційною культурою керівних кадрів.

Аналіз досліджень у галузі управління освітою свідчить про чималі напрацювання науковців, дослідників, які присвячені особливостям використання інформаційних ресурсів у процесі управління, удосконалення інформаційних потоків в управлінні, визначення інформаційних потреб споживачів інформації в соціальній сфері, зокрема в освіті (А.Б. Антопольський, О.В. Артющків, В.Ю. Бодряков, В.В. Бойко, Г.І. Бритченко, Н.О. Вербицька, А.Є. Вікторов, В.В. Годін, А.В. Голованов, Єльнікова О.В., Калініна Л. М., І.К. Корнєєв, Б.Л. Казанєвич, К.К. Колін, С.П. Кудрявцева, А.Н. Мартинов, А.Д. Урсул та ін.).

Досвід використання апаратно-програмних засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі розглянуто у роботах В.Г.Болтянського, В.П.Безпалька, В.Ю.Бикова, А.Ф.Верлани, А.М.Гуржія, Ю.О.Дорошенка, А.П.Єршова, М.І.Жалдака, В.М.Монахова, Н.В.Морзе, В.Д.Руденка, О.О.Жука та ін. Сьогодні ефективне функціонування закладу освіти залежить від уміння керівника закладу та його заступників здійснювати оперативний аналіз ситуації, своєчасного її коригування та

оптимального прийняття управлінського рішення. Час вимагає змін ще й у характері інформаційно-комунікаційної взаємодії та зв'язків між усіма суб'єктами управління, появі нових вимог до професійної діяльності керівного складу закладу освіти, до рівня сформованості у них інформаційної компетентності. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) за короткий час стали невід'ємною складовою сучасного суспільства. У багатьох країнах світу вільне володіння цими технологіями є складовою базової освіти. Впровадження в освіту ІКТ сприяє підвищенню її якості, а також удосконаленню організації освітнього закладу та управління ним. Застосування інформаційних технологій у системі управління освітою є особливо необхідним, оскільки саме управлінські рішення спроможні змінити всю систему в цілому, а від їх правильності та своєчасності залежить ефективність системи освіти [7]. Напрямки діяльності закладу освіти, які можна автоматизувати: - управління навчальним процесом (формування навчальних планів, розклад, моніторинг результатів навчання);

- фінансове планування та бухгалтерський облік;
- облік матеріально-технічної бази;
- управління персоналом;
- автоматизація діяльності бібліотеки;
- документообіг;
- підготовка оперативної та зовнішньої звітності.

На допомогу керівникам закладів освіти приходять нові технології, зокрема хмарні технології. Хмарні технології – це електронне сховище даних в мережі Інтернет, яке дозволяє зберігати, редагувати, а також ділитися інформацією з друзями та колегами. Хмарні технології – це і браузерний інтерфейс поштової скриньки, і можливість створення та редагування офісних документів онлайн, і складні математичні обчислення, для яких потужності одного персонального комп'ютера недостатньо. Якщо коротко, хмарні технології – це такі технології обробки даних, в яких комп'ютерні ресурси надаються інтернет-користувачу як онлайн-сервіси. По суті, на сьогоднішній день хмарні технології – це одна велика концепція, що включає в себе багато різних понять. Це і програмне забезпечення, інфраструктура, платформа, дані, робоче місце і т.п.

Найголовнішою функцією хмарних технологій є задоволення потреб користувачів, що потребують віддаленої обробки даних. Прикладами хмарних технологій в освіті можуть стати: електронні щоденники, журнали, особисті кабінети, інтерактивні приймальні. На сьогоднішній день вже накопичено певний досвід застосування інформаційних та мережних технологій в організації навчально-виховного процесу, зокрема сервісів Інтернету, створених за технологією Веб 2.0. Веб 2.0 – друге покоління мережесервісів Інтернету, яке дозволяє користувачам спільно діяти – обмінюватися інформацією, зберігати посилання та мультимедійні документи, створювати та редагувати публікації, тобто відбувається налагодження соціальної взаємодії. Тому технології веб 2.0 ще називають соціальними сервісами Інтернету.

До сервісів веб 2.0 відносять: блоги, wiki, засоби обміну фотографіями і відеофайлами, засоби збереження закладок, технології спільної роботи з документами, соціальні мережі та інші.

Отже, використання сервісів 2.0 відкриває широкі можливості і для оптимізації процесу управління навчальним закладом в умовах функціонування та розвитку інформаційного освітнього простору навчального закладу. Керівники закладів освіти у своїй адміністративній роботі можуть використовувати сервіси Google:

- Google Search – пошукова система;
- Google Images - сервіс пошуку картинок;
- Gmail - сервіс електронної пошти Google;
- Google Maps – це найвідоміший у світі картографічний онлайн-сервіс;
- Google Docs - онлайн-аналог офісних текстових редакторів Microsoft Office.

Google News – сервіс новин;
YouTube – найкрупніший у світі відео архів; найвідоміший відео сервіс;
Google Translate – сервіс онлайн-перекладу;
Blogger – сервіс для ведення онлайн-щоденників;
Google Sites – сервіс для створення сайтів;
Google+ — соціальна мережа від компанії Google. Використання у роботі сервісів Gmail та Google Docs дає можливість формувати та обмінюватися аналітичними матеріалами щодо визначення рівня навчальних досягнень учнів з навчальних дисциплін за семестр, за рік; спільно складати плани роботи. В управлінні закладами освіти найчастіше використовуються вже існуючі комп'ютерні програмні засоби. Програма «Ректор 3» – створена творчою групою Олени Єльникової для складання розкладу занять загальноосвітнього навчального закладу. Програма набула великої популярності в ЗНЗ України із-за простоти, ефективності та невисокої вартості розробок. Вона підтримує різні форми таблиць розкладу у форматі Microsoft Office Word, Excel, HTML [3]. «Автоматизований розклад уроків «АВТОР-Школа» – розроблений компанією "Дієз-продукт". Це спеціалізована програма, призначена для автоматизованого створення розкладу занять, незамінний інструмент для завуча протягом всього навчального року. У систему вбудовано блок контролю якості кінцевого результату. Отриманий розклад можна роздрукувати у звичному

паперовому вигляді або зберегти в зручному для користувача форматі файлу [7].

Комплексна програма «Ефективна школа XXI» розроблена і підтримується фірмою «Сміт» – призначена полегшити виконання окремих складових роботи адміністрації ЗНЗ та інших учасників процесу управління. Даний комплекс складається з комп'ютеризованих задач, які систематизують,

автоматизують та роблять ефективнішою діяльність учасників управління ЗНЗ. Це такі задачі, як «Атестація», «Співробітники», «Шкільна мережа», «Навчальні плани», «Розклад» (з урахуванням санітарних норм класу), «Контингент учнів», «Табель використання робочого часу», «Тарифікація».

На базі використання програмного комплексу формуються стандартні статистичні звіти ЗНЗ-1 та РВК-83 (форма РВК-83 – звіт у районний відділ освіти, подається в паперовому та електронному вигляді) [9].

Автоматизована система (АС) «Школа» – розроблена у Науково-дослідному інституті прикладних інформаційних технологій [1]. АС призначена для розвитку єдиного інформаційного освітнього середовища, необхідного для підвищення ефективного і якісного керування на основі впровадження сучасних ІКТ. Така спеціалізована інформаційна система працює з базами даних (ORAKL), яка забезпечує інформаційними даними з особистих справ співробітників, учнів школи і їхньої успішності, що допомагає адміністрації школи організовувати навчальний процес. Для повноцінної роботи АС «Школа» формуються робочі місця: директора школи, завуча, секретаря, педагогів та адміністратора мережі, які користуються різними правами доступу до баз даних.

АС «Школа» включає кілька функціональних підсистем, з якими працюють різні користувачі:

підсистема діловодства; підсистема планування; підсистема успішності; підсистема аналітики;

підсистема «Накази».

Програмний комплекс АС «Школа» є відкритою системою, яка здатна функціонувати разом з іншими програмами автоматизації освітніх установ.

Програма «1С: Хронограф Школа» – допомагає створювати навчальні плани, керувати навчальним процесом, адмініструє діяльність освітньої установи, здійснює допомогу у створенні розкладів відповідно до навчальних програм освітнього закладу [8].

Комп'ютерний системний комплекс «Net Школа України» адаптований до українських загальноосвітніх навчальних закладів і найбільш відповідає їхнім запитам [2].

Інформатизація управлінської діяльності підвищує вимоги до професійної підготовки управлінців, особливо до рівня їх інформаційної компетентності. Інформаційна компетентність – це не тільки знання комп'ютерних програм, вона включає в себе і такі складові, як робота з інформацією в електронному вигляді, знання та вміння використовувати найефективніші методи пошуку та зберігання інформації, уміння працювати із зовнішнім інформаційним середовищем, уміння оптимально використовувати архіви інформації та ін.

Список використаних джерел

1. Автоматизована система «Школа». Методичні рекомендації по використанню програмного забезпечення, м. Київ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ndipit.net/>
2. Єльнікова О. «Net Школа України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.book.elnik.kiev.ua/m>
3. Єльнікова О. Програма «Ректор 3». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elnik.kiev.ua/rl/rector.htm>

4. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології: моногр. / Л. М. Калініна. – Київ: Інформатодор, 2008. – 472 с.
5. Калініна Л. М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: моногр. / Л. М. Калініна. – Київ – Херсон: Айлант, 2005. – 275с.
6. Олексюк В. Стан сформованості компетентностей з інформаційної безпеки майбутніх учителів інформатики [Електронний ресурс] / В. Олексюк, О. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017, Вип.62(6), С. 277 - 291. – Режим доступу до ресурсу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1906/1285>
7. Олексюк О. Р. Розвиток інформаційно-пошукових умінь у майбутніх учителів інформатики засобами системи DSpace [Електронний ресурс] / Олеся Романівна Олексюк // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2013». – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://lib.iitta.gov.ua/4248/1/Oleksyuk4.pdf>.
8. Програми для керування закладами освіти «Автоматизований розклад уроків АВТОРШкола» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.diez-product.com.ua/index.php?go=Files&in=view&id=8&cat=1%20-%2028k%20>
9. Програма «1С: Хронограф Школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bearer.informika.ru/window_catalog/pdf2txt?p_id=14650&p_page